

svete, če bi drugače ne šlo, tudi s kaznijo primora, da šolo svojega kraja na vse strani v red spravijo. Pot ta je najkrajša in vodi tudi hitro do zaželenega cilja, ne da bi si učiteljstvo srd in sovraštvo šolske občine na glavo nakopalo.

4. Kolikor bolj so šolski dnevi sporedno-skupni, toliko več koristnega dá se v šoli s podukom doseči. Po sedanjih določilih in naredbah sta med celim šolskim letom dva šolska dneva, katera sta osobito po šolah na deželi gledé napredka pri poduku toliko, kot popolnoma zgubljena. Ta dneva sta: prva sredo po veliki noči in pa prva sredo po binkoštih. Ako se hoče, da bi ta dneva na šolskem polji tudi v resnici koristnega sadu donášala, naj bi se v prihodnje kot šolska dneva popolno opustila. Poduk (učna tvarina), kateri je po šolah na deželi za imenovani „suhi sredi“ predpisan, naj bi se nadomestil pa uže veliko sredo in na binkoštno soboto, ob katerih dnevih, trdim iz lastne skušnje, je šola še prav dobro obiskovana med tem, ko ima učitelj prvo sredo po veliki noči in prvo sredo po binkoštih v šoli navadno le s praznimi šolskimi klopmi opraviti.

5. „Vsak delavec vreden je svojega plačila.“ Z novo šolsko upravo smo ljudski učitelji sploh dobro tepeni. Po eni strani nas je pri velikih počitnicah za celega pol meseca prikrajšala, a po drugi pa nam vsak dan po 1 do 2 uri več rednega podučevanja v šoli naložila. Proti temu večpodučevanju na dan mi iz praktičnega stališča osobito tam, kjer je šolski poduk razdeljen, ni kaj ugovarjati; a gledé velikih počitnic moram pa kratko opombico ziniti.

Ako se učenci srednjih, kakor tudi oni mestnih ljudskih šol v glavnem mestu dežele — Ljubljani — s svojimi profesorji in učitelji dvomesečnih velikih počitnic veselé in radujejo, zakaj neki bi se tega tudi ljudskim učiteljem in učencem po šolah na deželi ne privoščilo? Istino trdim, ako pravim, da so ti zadnje imenovani v primeri s prvimi na več strani bolj z delom obloženi in s trudom obdani. Osobito poletne mesece stariši svoje šolske otroke po deželi izvan šole pri svojih kmetijskih delih in drugih lahkejših opravilih skoraj neprestano rabijo. Ako pa otrok ves truden, zdelan in od solnca preparjen v šolo pride, ne more se od njega zahtevati, da bi se po vrhu vse te muke še kaj koristnega učil. Taki „štrapaci“ pa tudi na otroško zdravje, razvoj telesa in duha njegovega nikakor blagodejno uplivati ne morejo. V trdnem telesu je tudi duh onemogel in ni za nikakoršno posebno duševno delo sposoben.

(Konec prihodnjič.)

## Trgovinska in obrtna zbornica.

(Dodatek k 32. listu „Novic“ stran 252. Trgovinska in obrtna zbornica po točki VI.)

Vsak trgovec vé, koliko nadležnega truda si mora naložiti, da dobi vsak dan potrebnega srebra za carino in kako zeló se dotični carinski uradnik muči, da celo vrsto različnega denarja sprejme in izdá. Vse to času ne več primerno in zeló mudno poslovanje bi na hip prenehalo, če bi se mogla carina plačevati po poštnih uradih z vložnicami v zlatu, da bi se 20 mark kot 10 gold. v zlatu, preračunjeno po kurzu prejšnjega dne, ali v bankovcih po povprečnem nadavku (ažijo) na zlatu v prejšnjem meseci.

Po poštno-hranilničnem uradu na Dunaji dobi finančno ministerstvo vsaki dan poročilo o najvažnejših carinskih dohodkih in lahko vsako uro s tistimi razpolaga, da dobi efektivno zlatu ter more tako ne malo uplivati na kurz valute ter se v bodoče ogniti valutni

izgubi, katera je izkazana uže danes po številkah carinskih dohodkov v 1. tečaju 1885.

Predlog torej meri na to, naj zbornica blagovoli skleniti: „Naj se do vis. c. kr. finančnega ministerstva z opozorom na gorénje opazke stavi prošnja, naj se dovoli, da se v bodoče lahko vplačuje carina tudi s c. kr. državnimi bankovci po vsak mesec naznanjenem povprečnem kurzu nadavka (ažijo) na zlatu, ali po prejšnjega dneva kurzu nemške državne marke, slednja s podstavo 20 mark = 10 gold., kakor tudi da se sme carina plačevati z vložnicami c. kr. poštno-hranilničnega urada za članove check- in Clearing-prometa; „dalje naj se pošlje prepis te prošnje na c. kr. trgovinsko ministerstvo, ker se tiče vplačevanja z vložnicami, konečno „se naprosijo druge slavne zbornice, da podpirajo to prošnjo z enakimi koraki“.

Odsek meni, naj bi se opozarjanje na relacijo nemške državne marke k goldinarju v zlatu ne podpiralo, kar se je pri vpeljavi vplačevanja carine v zlatu kot podstava izvolil avstrijski osemgoldinarski denar v zlatu (20 frankov).

Dokler pa 20 frankov več velja nego 16 mark, bilo bi za državo zeló škodljivo, če bi dovolila vplačevanje carine na podstavi 50 krajcarjev = 1 marka in bila bi taka prošnja, katera meri na zmanjšanje carine za  $1\frac{1}{2}\%$ , pač brezvspešna.

Pač pa meni odsek, da se bode povsodi z veseljem pozdravljalo, če bi se carina mogla plačevati tudi s c. kr. državnimi bankovci po vsakomesečno naznanjenim povprečnim kurzom nadavka (ažijo) na zlatu,

Kar pa se tiče plačevanja carine z vložnicami poštno-hranilničnega urada po dotičnem razširjenji check- in Clearing-prometa meni odsek, da se to ne more podpirati, ker bi tako postopanje zahtevalo več dni, predno bi dobil carinski urad carino plačano, prej pa blaga ne sme izročiti. Torej bi ta pravica imela le problematično vrednost. Iz teh razlogov predlaga odsek: „Slavna zbornica naj sklene podpirati prošnjo solnograške trgovinske in obrtne zbornice le v toliko, v kolikor se tiče plačevanja carine tudi s c. kr. državnimi bankovci po vsakomesečno naznanjenem povprečnem kurzu nadavka (ažijo) na zlatu“.

Predlog se sprejme.

VI. Gospod zbornični svetnik Iv. Perdan poroča o vlogi eksek. odbora splošnega shoda avstrijskih tovarnarjev likérjev, spirituoze in octa na Dunaji. V tej vlogi tožijo, da se zdaj gori imenovane žgane pijače žgó, ne ga bi dotičnik imel za to pravico in bi plačeval davek. Ti pa spravljajo v promet slabo blago ter tako škodujejo opravičenim tovarnarjem. Zaradi tega so se zbrali v 1. in 2. dan marca 1885. leta na Dunaji zastopniki gori omenjenih tovarnarjev skoro iz vseh avstrijskih dežel ter da odpravijo vsaj najhujše nedostatke, in pri tem shodu se je sklenilo:

1. Pravica, da se smejo izdelovati spirituoze in ocet, more se v bodoče le doseči s posebno koncesijo, katero dá obrtno oblastvo pod posebnimi pogoji.

2. Obrtno-policijski in dohodarsko-uradni prigled, kateremu so zdaj podvrženi samo pravico imajoči izdelovatelji in prodajalci spirituoze, naj se razširi tudi na one obrtovalce, kateri prodajajo svoje brez pravice in brez obdačenja izdelane spiritove izdelke, ne da bi tudi pravico imeli prodajati jih.

3. Zdaj sicer le izimno nekaterim prebivalcem v posebnih krajih dovoljeno krošnjarstvo z octom naj se odpravi.

4. V interesu domače octne industrije naj se zdanja uvozna carina na zgoščeno octno kislino primerno poviša.



Eksekutivni odsek se je obrnil do kranjske trgovinske zbornice, naj bi to njegovo prošnjo pri vis. c. kr. trgovinskem ministerstvu podpirala.

Odsek je mnenja, da zbornica ne more podpirati omenjene prošnje, kajti če bi pravico, izdelavati spirituoze in ocet (kis, jesih), napravili v zmislu prošnje zavisto od koncesije, bi to pač pomenilo, da ta pravica postane monopol posamičnih. Na Kranjskem je v nekaterih letih več nego 4000 žganjarnic, katere iz sadja, grozdja, drožja, pivarskih odpadkov in jagod žgó žganje; dalje je več izdelovalcev likêrja in spirituoze. Ti bi morali vsi prositi dopustila (koncesije) ter toraj dokazati sposobnost za izdelovanje. Da bi bilo to zelo neprilичno in da bi se število žganjarnic izdatno zmanjšalo, je lahko razvidno. Vsled tega bi tuji tovarnar žganja, ki uže zdaj v vinskih krajih z domačimi izdelovalci žganja tekmuje, to potem tem lažje storil.

Isto tako je z octom. Kako pa bi se mogel vršiti obrtno-policijski in dohodarsko-uradni prigled, izražajo se prosilci pač silno temno v dopisu do zbornice. Oni pač delajo na to, da bi trgovci, kramarji, gostilničarji, slaščičarji itd. ne smeli več izdelavati spirituoze, in če jih uže izdelujejo, naj si pridobijo dopustilo (koncesijo) in so podvrženi omenjenemu prigledu. To se pač za naše razmere ne more priporočati, ker v Kranjski ni istih razlogov, katere navajajo prosilci, sme se temveč trditi, da se škodljivejše še blago uvaža, nego se doma izdeluje.

Kar se tiče krošnjarstva z octom (kisom, jesihom), se opomni, da pač vedno bolj pojema in Kranjska sploh nima vzroka, tako prošnjo podpirati, ker dotični krošnjarji nikomur ne prouzročijo izdatne škode.

Gledé zgoščene octne kisline se omenja, da jo Kranjska pač malo porabi, da torej tudi izdelovanju acta ne škoduje.

Odsek je toraj mnenja, da zbornica nima vzroka, podpirati to prošnjo ter toraj predlaga, naj se o njej preide na dnevni red.

Predlog se sprejme.

## Politične stvari.

### Zopet enkrat Lienbacher.

V „Novicah“ smo uže večkrat imeli priliko spregovoriti o starem svedru Lienbacherju, in to počenši od one dobe, ko se je prav vsled njegovega vrtanja velik del nemških poslancev odcepil od grof Hohenwartovega kluba.

Osvetili smo tudi njegovo daljno postopanje, izrekoma ko je zapustil tudi Liechtensteinov klub in s svojimi „divjimi“ govori prav vodo na mlin obračal velikomemškimi narodnjakom.

Ko se je vlansko leto zbral novoizvoljen državni zbor, sprejeli so Lienbacherja zopet v Liechtensteinov klub, brž ko ne v nadi, da so ga večletne skušnje vsaj toliko spametovale, da bo vedel, s čem koristi večini, s čem pa opoziciji državnega zbora.

Pa tudi nada Liechtensteinovega kluba se ni izpolnila, celó nasprotno. — V najvažnejše odseke, kakor jezikovni odsek in pa v odsek za pogodbo z Oggersko in pa v izvrševalni odbor desnice izvoljen porabil je Lienbacher v družbi z enako „nezadovoljnim“ Zallingerjem svojo bolj natančno podučnost o namenih desnice v to, da ji je toliko odločnejše nasprotoval. To je pokazal pri marsikateri manj pomenljivi priliki, izrekoma pa tedaj, ko se je bila velika bitka zaradi carine od petroleja in pa zaradi odpisovanja zemljiškega davka.

Posebno pri zadnjem vprašanji sta on in pa Zallinger zakrivila, da še sedaj nimamo postave, po kateri bi se za kmeta ugodnejše postopalo, ako mu vremenske nezgode poškodujejo ali uničujejo njegove poljske pridelke.

Koj pri oni priliki vršalo je hudo v vrstah vse državno-zborske večine in javno izrekalo se je čudenje, kako more mož, ki tako postopa, še dalje imeti prostor v 17torici — izvrševalnem odboru desnice.

Ker je bilo pa to tikoma pred pretrganjem državnega zbora, zadovoljila se je državnozborska večina z zagotovilom, da v prihodnje vodstvo desnice gotovo ne bo trpelo izrečenega nasprotnika, kakoršnega se je brez prikrivanja razodel Jurij Lienbacher v svoji sredi. Prav odločno se je izrekalo, da Jurij neha biti ud Liechtensteinovega kluba, tako tudi zastopnik klubov v izvrševalnem odboru in govorilo se je tudi uže prav odločno, kedo mu bo naslednik.

Čas počitnic pa je porabil sveder Jurij v to, da je v svojem listu „Oesterr. Reichsbote“ izdelal politiko in delovanje svojih dosedanjih tovarišev — nemških konservativcev — tako, da so mu nemški liberalci kar navdušeni ploskali in se radovali tako izdatne pomoči iz nasprotnega tabora.

Na te napade je konečno tudi glasilo nemških konservativcev, dunajski „Vaterland“, odgovorilo z ojestrostjo, kakoršna se v tem listu prav redko kedaj nahaja. „Vaterland“ piše: Oni Lienbacherjevi članki napojeni so s sovražnostjo posebno zoper česki in poljski klub, pa tudi zoper vso desnico sploh. Zoper tako ravnanje ni treba braniti mož, ki so pri težavnih razmerah s hvalevredno požrtvovalnostjo v boju zoper liberalno opozicijo dosedaj vspešno vodili obravnave. Liberalci še niso zoper nas nikdar s tako izdatno in obrekljivo srditostjo postopali, kakor sedaj — kedo? Osobe, ki se mislijo poklicane, ustanoviti skupno-avstrijsko, katoliško in konservativno stranko. Članki in pa prizadevanje lista „Oesterr. Reichsboten“ razširiti jih med katoliškim prebivalstvom silijo nas, v obrambo naše časti in pa časti naših somišljencev „zadnjakov“, kakor jih zasramljivo imenujejo, povzdigniti svoj glas. Pa ne samo zaradi opravičenega tega častnega čutstva, temveč še bolj zato, ker se po omenjeni zlorabi časništva, visoki smoter, za katerega delati poslanec Lienbacher trdi, ne doseže, temveč nasprotno dosega njegova le zabraniti zamore.

V „vrsti člankov“ lista, kateri bi se po priporočilu Lienbacherjevem ne smel pogrešati v nobeni katoliški družini, uvidamo sramoto katoliškega časništva, in v osodepolnem razcepljenji, katero katoliškemu prebivalstvu po njih preti, škandal, kateri nasprotnike katoliške cerkve v Avstriji navdaja z škodoželjnostjo v škodo spoštovanja, katero ji pristaja.

Enako odločno obsoja tudi praška „Politika“ vnovič to škandalozno postopanje takega „katolika“ in takega nemškega konservativca in odločno zavrača rabulistiko bivšega „državnega“ pravdnika, ki člen XIX. ustanovnih postav tolmači tako, kakor bi sploh kdo mogel vtikati vanj tudi nemščino kot državni jezik.

Lienbacher je tedaj veliko hujši kot Scharschmid, Herbst, Plener, Chlumecki in vsi drugi levičarski nasprotniki, ker kaj tacega še njih nobeden ni trdil in s predlogom Scharschmidovem so pokazali dosti jasno, da le postavnim potom želé v člen XIX. vpeljati nemščino kot državni jezik.

Politika obrača besede Lienbacherjeve: „nihče ne more dolgo biti zaveznik nasprotnikov svojega naroda, ne da bi zgubil zaupanje narodovo“ na njega samega, in na koncu izvrstnega članka z naslovom „Das Bieschen Lienbacher“ ponavlja odločno zahtevanje, da se Lienbacher izključi iz izvrševalnega odbora des-